

Ob mogočni zmagi Ljudske fronte

Prišel je 11. november — izvoljena je skupščina, ki bo sprejela novo ustavo, kateri bo last ljudstva, katera bo pribila dokončno republikansko ureditev — Naše zahteve, zahteve primorskega ljudstva so napravile s tem trenutkom odločen korak naprej

Velikostna zmaga Ljudske fronte jugoslovanskih narodov na volitvah 11. novembra v ustavotvorno skupščino je potrdilo velike zmage, katera je bila izvojevana v štiriletni narodno-osvobodilni borbi. V teh volitvah so narodi Jugoslavije torej potrdili vse to, za kar so se borili — dokončno so prekinili s starim, glasovali so za ljudsko oblast, za bratstvo med jugoslovanskimi narodi, za ljudsko republiko in za svoje pravice sploh. Narodi Jugoslavije so si bili te zmage že vnaprej gotovi. Če so bili kos okupatorju in zmagovito zaključili boj proti njemu, so toliko laže sedaj potolkli v razdobju volitev vse tiste, kateri se danes v Jugoslaviji imenujejo opozicija — »demokratije«.

Ogromna večina volilnih upravičencev je oddala svoj glas za Ljudsko fronto, za velikega maršala Tita kot nositelja zvezne liste Ljudske fronte. S tem je bila dokončno tudi pred vsem svetom potegnjena črta čez kralja in vso ostalo reakcionarno golazen, katera se je na vse načine, še posebno pa v zadnjem času, trudila prepričati svet, da v novi Jugoslaviji »ni demokracije«, da je potreba predvojnega »modrega državnega vodstva«. Tega opozicija ni delala samo v razdobju volitev, saj ljudje iz opozicije, saj opozicija sploh pomeni vso reakcionarno drhal, katera je že pod okupacijo Jugoslavije prodajala ljudske interese.

Narodi Jugoslavije so dobili sedaj svojo — ljudsko zakonodajno skupščino!

Izvoljeni so v njo borci za narodove pravice — res pravi ljudski predstavniki, torej iz vrst delavcev, kmetov in napredne inteligence. Nič ni pomagalo reakciji! Prišel je 11. november, izvoljena je skupščina, ki bo sprejela novo ustavo, katera bo last ljudstva, katera bo pribila dokončno republikansko ureditev nove zvezne Jugoslavije, katera bo do kraja zagotovila enakopraven položaj vseh jugoslovanskih narodov, katera bo zacementirala vse socialne pravice delovnemu ljudstvu. To ni sklep gotovega kroga ljudi, kot so to bili primeri iz stare predaprilske Jugoslavije, to je odločen korak vsega ljudstva — vseh jugoslovanskih narodov, kateri so glasovali za Ljudsko fronto in s tem sami zase, ker Ljudska fronta znači jugoslovanske narode same.

Zmaga Ljudske fronte je trdno stisnila usodo ljudstva v njegove lastne roke. Nihče ne bo mogel razsipavati in izkoriščati narodnega bogstva, nihče ne bo mogel več na račun primorskih in koroških bratov sklepati kupčije, kar vse so delali prejšnji jugoslovanski predvojni oblastniki — sedanja opozicija.

Zmaga Ljudske fronte je prav tako velikega pomena za vse napredne demokratične sile

ostalih narodov izven Jugoslavije, pa naj so do svojih osnovnih pravic, to je ljudske oblasti, že prišli ali ne, kajti na tak način izbrana zakonodajna skupščina, kot so to 11. novembra storili jugoslovanski narodi, pomeni dokazati vsemu svetu, kako gledajo ljudske množice Jugoslavije danes na bedne fašistične ostanke.

Za ljudstvo Julijske Krajine so volitve v ustavodajno skupščino Jugoslavije prav tako velikega pomena kot za vse ostale jugoslovanske narode. Zato danes ljudstvo v tej pokrajini beleži zmago Ljudske fronte v Jugoslaviji za svojo lastno veliko zmago, kajti vsaka kroglica v skrinjico liste Ljudske fronte z maršalom Titom na čelu pomeni glas in to odločen in močan glas za priključitev Julijske Krajine k demokratični fe-

derativni Jugoslaviji. Gotovo! Ljudska fronta je tista, katera je skupno z ljudstvom Julijske Krajine upravičeno postavila zahtevo po priključitvi Istre, Slovenskega Primorja, Trsta in Benečije k demokratični federativni Jugoslaviji. Ljudska fronta — narodi Jugoslavije torej in ljudstvo Julijske Krajine, so to zahtevo postavili že v času boja proti fašističnim osvajačcem, postavili so skupno fronto proti zatiranju ljudstva, postavili so fronto za doseg pravic posameznika, naroda in se s tem v zvezi dokončno odločili prekiniti s preteklostjo, kar je dobilo odraz v vojnem geslu — sedanji resnici:

oblast v roke ljudstvu!

Jugoslovanski narodi to danes že imajo, ljudstvo Julijske Krajine pa bo v celoti to imelo trdno in edino takrat, ko bo priključeno k demokratični federativni republiki Jugoslaviji.

Z zmago Ljudske fronte Jugoslavije je stvar sedme federalne republike mesta Trsta napravila odločen korak naprej. Zahtevo po sedmi federalni republiki je postavilo ljudstvo Julijske Krajine — je postavila Ljudska fronta — so postavili narodi Jugoslavije v zvezi z načelom enakopravnosti. Sedma federalna republika mesta Trsta pa je na potu vsem spekulantom, reakcionarjem, pa najsi bodo jugoslovanski ali italijanski. Sedma federalna republika prinaša tržaškemu Italijanom iste pravice, kakor kateremu koli drugemu jugoslovanskemu narodu in to je za Italijane v Julijski Krajini mnogo

več kot bedna preteklost,

to je mnogo več kot pa zatiranje vsega italijanskega ljudstva po kliki italijanskih reakcionarnih fašističnih imperialistih v Italiji sami.

Poglejmo še poraženo »opozicijo«!

Primorsko ljudstvo že davno pozna te gospode iz opozicije. Ti frakarji niso

samo soodgovorni za vse okupatorjeve zločine, temveč gre njihova odgovornost še globlje v preteklost, njihovo zločinsko delo se je pričelo od leta 1918 naprej in to ne samo na račun narodov Jugoslavije v okviru prejšnje stare Jugoslavije, temveč tudi na račun Slovencev in Hrvatov, ki so ostali zasluženi pod fašistično Italijo, proti Slovincem, ki so ostali pod peto nemškega škornja na Koroškem. Primorsko ljudstvo danes v zvezi s temi gospodi, katerim narodi Jugoslavije izkazujejo samo še milost, ve prvič to, da ti ničesar več ne predstavljajo, pa čeprav so si to domišljevali, pa čeprav jim je to vtepala v glavo svetovna reakcija. Volitve so sicer ponovno pokazale, da pač le še nekaj »predstavljajo«, da »predstavljajo« ostanke fašizma, drži se jih smrad fašističnih okupatorjev, s katerimi so se spajdašili in združili. Drugič primorsko ljudstvo še posebno dobro ve, da niso ti bedni gospodje po prvi svetovni vojni ničesar storili, da bi se krivice nad ljudstvom zmanjšale, temveč so ti frakarji s svojim izdajalskim paktiranjem s fašisti gorje primorskega ljudstva še povečavali.

Ljudstvo Julijske Krajine bo pod zastavo slovensko-italijanske protifašistične unije izvajalo svoje najosnovnejše pravice,

borilo se bo vse dotlej, dokler sedma tržaška federativna republika v tej zvezi ne bo člen v zvezi jugoslovanskih ljudskih republik. Zmaga Ljudske fronte je še bolj potrdila dejstvo, da ljudstvo Julijske Krajine v tej svoji borbi ni osamljeno, da so z njim narodi Jugoslavije, da so z njim napredne demokratične sile Evrope.

Ko se ljudstvo Julijske Krajine danes veseli skupno z narodi Jugoslavije te velikostne zmage Ljudske fronte in ko ima istočasno pred očmi svojo osnovno zahtevo po priključitvi k Jugoslaviji, misli s tem na to, da bo tudi ono izvolilo ljudske predstavnike v zakonodajno skupščino

nove zvezne Jugoslavije, misli na to, da bo takrat vsak poedinec vrget kroglico za maršala Tita, za svojo lepšo bodočnost.

Zivela Ljudska fronta, izraz volje narodov Jugoslavije!

Zivela zveza ljudskih republik Jugoslavije, v kateri mora biti Trst kot sedma zvezna edinica.

Zivela zakonodajna ljudska skupščina narodov Jugoslavije z velikim maršalom Titom na čelu!

Prvi izidi volitev

Jugoslovanski narodi so v teku narodno osvobodilne borbe skovali Ljudsko fronto, ki je družila vse poštene rodoljube v močen, enoten blok proti zunanemu in notranjemu sovražniku. Strnjeni in enotni so organizirali svojo narodno vojsko, ki nam je ob strani zaveznikov priborila svobodo.

Velikostna zmaga v orožju pa so potrdili narodi Jugoslavije v nedeljo na voliščih, kjer so z volivnimi kroglicami zadali dokončen udarec reakciji, kjer so odločno povedali, da so za republiko, da hočejo svojo demokratično, ljudsko oblast.

Zmaga Ljudske fronte Jugoslavije pomeni zmago vseh naprednih demokratičnih sil v državi, pomeni zmago ideje, ki je v času osvobodilne borbe krivila naše borbe, da so vztrajali v neenakem boju, pomeni dalje uresničenje programa Ljudske fronte. Zato je zmaga Ljudske fronte — tudi naša zmaga.

Ljudska fronta pa je, svesta si svoje moči, bila toliko širokogrudna in demokratična, da je opoziciji, ki ni bila zmožna postaviti svoje liste, postavila prostovoljno svojo »skrinjico brez liste«, kjer so imeli zatočišče vsi žalostni ostanke nekdanjih vodilnih strank, vsi tisti, ki jim ne gre v glavo, da je danes ljudstvo gospodar položaja, tisto ljudstvo, nad katerim so včasih vihteli svoj bič. Kaj takega si lahko privoščijo samo tisti, ki je močan.

Toda propadli spekulanti so v svoji onemogli jezi in zagrizenosti šli tako daleč, da so fašističnimi metodami silili ljudstvo, naj glasuje pri volitvah za skrinjico brez liste, češ da je to »božja skrinjica«.

Toda motijo se ti izdajalci, če mislijo, da je ljudska demokracija po-

zorišče za njihove fašistične metode. Ljudstvo ne bo vedno mirno gledalo njihovega zločinskega početja.

Na to rovarjenje je ljudstvo samo dostojno odgovorilo z ogromno udeležbo na svobodnih volitvah in z glasovanjem za Ljudsko fronto. Zmaga Ljudske fronte je zapečatila to spekulatno igro sovražnikov ljudstva, ki so zaman pričakovali pomoči od zunaj.

Z nad 90% večino na voliščih so narodi Jugoslavije končno pometli z vsemi protiljudskimi oblastniki.

V naslednjem prinašamo nekaj rezultatov iz volitev v Ustavodajno skupščino:

V Sloveniji se je udeležilo volitev 92%, za OF glasovalo 85% volivcev, v Ljubljani je glasovalo 98%, od tega 93% za Ljudsko fronto, v Zagrebu 92%, od tega za Ljudsko fronto 88%. Rezultati iz drugih pokrajin so poprečno na isti višini.

To so rezultati, kakršnih ni dosegla nikdar nobena struja v stari Jugoslaviji. To je zmaga naroda, ki je spoznal v teku krvave osvobodilne borbe, da je le enotna Ljudska fronta porok boljših dni.

Zmagoviti pohod narodov Jugoslavije nam je pokazal pot.

Zato vztrajajmo še naprej v borbi za svoje zgodovinske pravice, za priključitev Trsta in vsega Primorja k matični državi Jugoslaviji. Podvojimo svoje sile, bodimo budni na straži proti vsem, ki še vedno skušajo sejati razdor med nas Primorce, ki smo toliko trpeli in žrtvovali. Ne pustimo, da bi tisti, ki so vseskozi živeli na račun ljudstva, ki so vseskozi barantali z narodom, da bi še nadalje krojili našo usodo!

*Sami smo se borili,
sami si hočemo vladati!*

Povsod so gruča ljudi pred volišči.

ŠOLA ZA AKTIVISTE

Slovansko-italijanske antifašistične zveze - Osvobodilne fronte

Vsak član SIAU mora biti aktivist SIAU

Prva in brez dvoma najvažnejša točka programa SIAU se glasi: Prva in osnovna naloga SIAU je, da se bori za celotnost ozemlja Julijske krajine, za nedeljivost mest Julijske krajine od njihovega neposrednega zaledja in predvsem,

da se dosledno in brezkompromisno bori za priključitev Julijske krajine s Trstom kot sedme federalne enote h demokratični federativni Jugoslaviji.

Ponovno se poudarja, da je priključitev Julijske krajine k Jugoslaviji odvisna v prvi vrsti od vsestranske aktivizacije primorskega ljudstva samega, to se pravi od aktivizacije članov SIAU. Vsak član SIAU mora biti globoko prepričan, da je njegova osnovna naloga, da se kot posameznik bori in dela za skupne cilje celotne organizacije. Od vsakega posameznega člana SIAU je odvisno, v koliko bo prva in osnovna točka programa SIAU resnično izvedena.

Zato mora vsak član SIAU biti tudi res aktiven član SIAU.

Tega se morajo vsi člani SIAU še posebno zavedati sedaj, ko tudi ljudske množice Julijske krajine praznujejo največjo zmago jugoslovanskih narodov, največjo zmago delovnih ljudskih množic DFJ — to je zmago prvih resničnih demokratičnih ljudskih volitev, to je zmago Ljudske fronte. 11. november je največji dan v zgodovini jugoslovanskih narodov, 11. november je prinesel to, za kar so se ljudske množice borbene Jugoslavije borile, žrtvovali in krvavele.

Zmaga Ljudske fronte na volitvah 11. novembra pa ni samo velikanjskega pomena za narode Jugoslavije, temveč prav tako zgodovinskega pomena za one predele, ki so bili leta 1918 Jugoslaviji nasilno odvzeti in ki še danes bijejo neizprosno in neustrašeno boj za priključitev k Jugoslaviji.

Koroška in Primorska praznujeta največjo zmago Ljudske fronte, praznujeta zmago tiste Ljudske fronte, ki ni še nikoli izdala svojih zaslužjenih bratov, ampak se je edina najbolj neustrašeno in dosledno borila za pravice ljudstev Julijske krajine in ki tudi od tega ne bo nikoli odstopila. Največje potrdilo za to nam je nastop podpredsednika zvezne vlade Jugoslavije tov. Edvarda Kardelja na svetu zunanjih ministrov v Londonu, njegove neuklonljivo stališče, da Julijska krajina s Trstom vred pripada edino k demokratični federativni Jugoslaviji.

In zakaj tov. Kardelj in z njim vsa Ljudska fronta Jugoslavije tako odločno in dosledno vztrajata in še vedno vztrajajo pri tem stališču?

Zato, ker so slovenske, italijanske in hrvatske delovne množice Julijske krajine v skupni zgodovinski borbi

s krvjo in številnimi žrtvami dokazale,

da hočejo z narodi Jugoslavije živeti v skupni domovini DFJ. Prelita kri najboljših sinov in hčera primorskega ljudstva potrjuje stališče tov. Kardelja, potrjuje stališče Ljudske fronte Jugoslavije.

Vsega tega se morajo vsi člani SIAU, to se pravi: osnovne delovne ljudske množice Julijske krajine, ki dejansko SIAU predstavljajo, zavedati in ne se pustiti uspavati, češ, saj mi smo se že doslej borili, dovolj žrtvovali, že neštokrat dokazali, kaj hočemo in kam hočemo, naj se sedaj drugi borijo za nas, naj drugi delajo za nas, mi smo že dovolj trpeli. Ne, to bi bilo popolnoma napačno stališče. Kdor tako postopa, ta ni vreden član SIAU, temu interesi primorskega ljudstva niso pri sreč.

Zakaj je Ljudska fronta zmagovala štiri leta in dosegla najslajnejšo zmago prav na volitvah 11. novembra? Zato, ker je Ljudska fronta, ki predstavlja dejansko osnovne delovne množice Jugoslavije, znala za časa narodno osvobodilne borbe, kot sedaj v volivni kampanji, zainteresirati in resnično zaktivizirati slehernega svojega člana od stare mame in hromege starčka pa prav tja do zadnjega pionirja. Vsak član

Ljudske fronte in s tem prav tako vsak član OF, ki je sestavni del Ljudske fronte, se je zavestno boril, je zavestno delal in zato ni bil samo mrtva številka, ampak aktiven član!

In zakaj je primorsko ljudstvo zmagovalo v narodno osvobodilni borbi in zakaj tudi še danes zmaguje v neprestani borbi z odkritim in prikritim sovražnikom, ki bi rad pripelel delovne ljudske množice Jugoslavije v ponovno suženjstvo, v ponovno fašistično diktaturo?

Zato, ker so OF in pod njenim vodstvom ostale antifašistične organizacije znale

prilegniti v boj večino primorskega ljudstva, ga v tem boju zaktivizirati in spolitizirati.

Danes nadaljuje to delo skupno antifašistična organizacija celotne Julijske krajine — SIAU in OF, ki je sestavni del SIAU, ki je tudi njen najmočnejši in najtrdnjši del, in mora nuditi pri tem največjo pomoč in oporo. Prva točka programa SIAU bo tem laže in tim hitreje rešena, če se bo primorsko ljudstvo še nadalje borilo in delalo kot je doslej, če bo svojo borbo in aktivnost še stopnjevalo — podvojilo, postoterilo. In SIAU, ki dejansko predstavlja osnovne delovne ljudske množice Julijske krajine, je dolžno to svojo prvo in osnovno nalogo dosledno izvršiti, saj je to osnovna želja vsakega zavednega Primorca, to se pravi vsakega posameznega člana SIAU.

Zato je popolnoma jasno, da mora vsak posamezni član SIAU biti tudi član SIAU, ker le tako bo SIAU resnično močna organizacija, ki bo lahko vedno trdno in dosledno branila interese primorskega ljudstva.

V čem in kako pa se naj kaže aktivnost vsakega posameznega člana SIAU?

Pri vsakodnevem delu. Danes vsak dan srečavamo in zadevamo ob težke gospodarske naloge, ki niso nič manj težje rešljive kot včasih, na prvi pogled sploh nepremagljive težave v času narodno osvobodilne borbe. Toda če so bile naloge še tako težko izvedljive,

premagali smo vse težkoče s tistim partizanskim duhom —

vse je mogoče izvršiti. In isti partizanski duh, ki je zajel prav vsakega

borca v vojski, kot vsakega posameznika na terenu v naših vaseh, prav isti partizanski duh premagovanja težav in reševanja težkih nalog, mora prevevati danes slehernega člana SIAU, ga vzbuditi k aktivnosti in vsestranski skupni pomoči. Kdor bo sam udeležen pri vsakodnevnem premagovanju gospodarskih, oblastvenih in drugih težav, ta bo do bistva spoznal in razumel današnji položaj in ne bo samo kritiziral in čakal na račun drugih, od kod mu bo kaj priletelo v usta, ampak bo pomagal, bo sodeloval v skupnem delu, skupni borbi in bo s tem vorištil skupnosti ter tudi samemu sebi. In tak mora biti vsak član SIAU. Aktivnost naj pokaže pri pospravljanju pridelkov, da ne bo del pridelka letošnjega leta prikrit, ampak jasno in odkrito povedal, tolimo imam. Aktivnost naj pokaže pri vprašanju socialnega skrbstva, da ne bo zahteval podpore in kritiziral, če je ne dobi, če je zdrav in močan ter lahko dela. Aktivnost naj pokaže pri samopomoči, pri organiziranju delovnih čet in bataljonov. Aktivnost naj pokaže na zborih volivcev z dobrimi nasveti in predlogi, z zdravim konstruktivno kritiko, z odkrivanjem in razkrinkavanjem fašističnih in špekulantskih elementov. Aktivnost naj pokaže pri rednem čitanju naših dnevnih časopisov, pri vsestranskem zanimanju, kaj se dogaja tudi izven kroga njegovega domačega kraja. Aktivnost naj pokaže pri rednem obiskovanju množičnih političnih sestankov itd. itd.

Vsak zaveden in pošten Primorec, to se pravi vsak član SIAU, katerega to se interesi primorskega ljudstva prvi, ta bo lahko danes

pri svojem vsakodnevem delu pokazal svojo aktivnost.

Vsak strokovnjak mora biti danes udarnik svojega dela. Kmet na svoji zemlji, delavec v tovarni, študent v šoli, uradnik v pisarni itd.

In če bodo vsi člani SIAU resnični udarniki, in to morajo biti, potem bo organizacija SIAU svoj program z lahkoto izvršila in zlasti prvo in osnovno točko: biti priključeni k demokratični federativni Jugoslaviji.

Zato še enkrat ponavljamo: biti član SIAU, pomeni, biti aktiven član SIAU. In tega se nobeden zaveden Primorec ne bo nikoli ustrašil, ampak bo s ponosom in s tisto zavestjo, ki je lastna primorskemu ljudstvu, zagrabil za delo in postal resnično, v vsakem pogledu resnično, aktiven član SIAU.

Kraigher Živa

Naši sindikati

Delavci so preko svojih sindikalnih organizacij skušali zbrati denarna sredstva za pomoč svojim organiziranim tovarišem v primeru bolezni, nesreče ali druge potrebe. Ta borba je končno dovedla do socialnega zavarovanja in delavsko-zaščitnega zakonodajstva. Ta moderna delavsko-zaščitna zakonodaja je rezultat težke in dolgotrajne borbe delavstva, predstavlja umik vladajočega razreda pod pritiskom organiziranih delavskih množic.

Sindikati pa so se tudi dobro zavedali, da je le izobraženo delavstvo sposobno voditi borbo in si pridobiti in ustvariti boljše in srečnejše življenje. Zato so delavski sindikati začeli ustanavljati svoje strokovne šole, tečaje, knjižnice, čitalnice in druge kulturne ustanove, da so z njimi dvignili kulturni nivo in zavednost delavskih zaupnikov, sindikalnih funkcionarjev in širokih delavskih množic. Ustanavljali so tudi svoje konzumne zadruge, da so z njimi omilili izkoriščanje delavstva po odesuških trgovcih. V tej neenaki borbi so bili običajno kapitalisti oni, ki so imeli v rokah veliko močnejša sredstva. Sestavljali so »črne liste« zavednih delavcev, katerim so onemogočili zaposlitev. S pomočjo države so preganjali delavske voditelje in organizatorje. Ustanavljali so svoje organizacije delavcev tako imenovane »rumene sindikate«. Delodajalci so iz vrst lumpov-proletercev ustvarjali organizirane skupine tako imenovanih provokaterjev in razbijačev delavskih sindikatov. Jasno je, da so vsi

uspehi, ki jih je dosegel delavski razred potom svojih sindikatov, plod borbe, ki je bila povezana v politično borbo. Večina delavskih sindikatov je bila pod vplivom delavskih social-demokratičnih strank, v katerih pa sta se kmalu pojavili dve različni struji: napredno delavstvo, ki je stalo na stališču nepomirljive razredne borbe proti kapitalističnim izkoriščevalcem, je poudarjalo, da je borba uspešna le, če se delavski razred bori ne samo za ekonomske zahteve, marveč in predvsem proti političnemu krivičnemu redu in da morajo zato biti sindikati organizacija, ki ščiti delavske interese, poleg tega, in predvsem pa tudi sredstvo za ustvarjanje novega družbenega reda. Tu moramo poudariti, da je bila ruska Boljševiška partija pod vodstvom Lenina in Stalina tista, ki je dosledno vodila tako politiko sindikalnih organizacij, istočasno pa razkrinkavala oportunistično in za delavski razred škodljivo stališče, da naj delavstvo potom svojih sindikalnih organizacij vodi le borbijo za ekonomsko izboljšanje, politiko pa naj prepusti drugim. To stališče delavskih sindikatov se je težko maščevalo povsod, kjer so bile delavske množice pod vplivom take miselnosti. To dejstvo nam najnazorneje potrjuje politika II. internacionale, katere sekcije posameznih držav so kljub slovesnim izjavam in resolucijam onečastile zastavo mednarodne delavske solidarnosti in pahnile delavski razred v boj za imperialistične interese. To ugotovitev pa

nam potrjujejo tudi negativni rezultati borbe delavstva v razdobju med sedanjo in prvo svetovno vojno, ki je bilo pod takimi vplivi Amsterdamske Internacionale, kot nosilke teh idej, katere je v sedanji vojni mirno zaspala in se celo izrodila v sovražno nasprotje naprednega dela delavskega razreda pod vodstvom Komunistične partije sveta.

Poleg teh resnično delavskih sindikatov je obstajala sicer še ena vrsta anarho-sindikalnih delavskih organizacij, ki so bile zlasti močne v romanskih deželah (Španija, Južna Amerika, Francija itd.) in ki so propagirale direktno reakcijo. Tudi katoliška cerkev se je lotila dela. Ko je spoznala moči delavskega gibanja, je skušala ustanoviti kot protiutež svoje delavske politične organizacije ter tudi svoje krščanske sindikate pod geslom harmonije dela. Znane so okrožnice papežev »Rerum novarum« in »Quadragesimo anno«, s katerimi je skušala cerkev ustvarjati krščanske sindikate in korporacije, idejne predhodnike kasnejšega klerofašizma iz Dolfuss-Sušnikove dobe. Ta pokret je ostal omejen večinoma na nemške dežele in Francijo; ti krščanski sindikati so šele po vojni ustanovili večjo internacionalo s sedežem v Utrehtu, ki je zbrala v svoj okvir 2 milijona in 149 tisoč delavcev.

Fašistični ali rumeni sindikati.

Reakcija je kmalu spoznala kakšno nevarnost predstavljajo sindikalne delavske organizacije. Posebno nevarnost so zanjo pomenili borbeni, resnično delavski sindikati, ki so vodili brezkompromisno borbo proti vsem silam izkoriščevanja. Ko so ti reakcionarni krožki videli, da jim stoje nasproti vse bolj strnjene, organizirane in zavedne vrste delavskega razreda, ki je napovedal neizprosno boj izko-

riščevanju in zatiranju, so posegli po najbolj barbarskih metodah vladanja. Z brutalno silo so hoteli uničiti vso pridobitev dolgoletnega delovnega boja. Fašistični teoretički so razlagali nove teorije o harmoniji med delom in kapitalom, kateri je tudi katoliška cerkev dala svoj blagoslov. Z velikanskim pompom so razglašali, da so si izmislili nov družbeni red, fašistično-nacistični red. Fašizem pa ni nič drugega, kakor odkrita diktatura najbolj reakcionarnih, šovinističnih in imperialističnih elementov. Fašizem pomeni odpravo vseh pravic, brezpravje delovnega ljudstva, neprestane vojne in neznošno socialno zatiranje drugih narodov. Reakcija pa se v boju proti delavskemu razredu ne poslužuje samo nasilnih sredstev vladanja. Predvsem ustanavlja med delavskimi množicami svoje organizacije, da bi nato razbijala enotnost in zakrivala prave sovražnike delavskega razreda. Zato je ustanavljala svoje tako imenovane rumene sindikate, v katere je organizirala najbolj nezavedne in moralno pokvarjen delavstva s katerim je rušila delavsko solidarnost. Tak primer smo imeli v predaprilski Jugoslaviji z najbolj izrazitim rumenim sindikatom Jugoratom, katerega predsednik je bil takratni ministrski predsednik, fašistični regent, petokolonec in špekulant Dragiša Cvetković. V odkriti fašistični diktaturi kot na primer v Nemčiji, Italiji, Avstriji, Španiji in drugod pa je reakcija popolnoma snela svojo masko in odkrito nastopila. Kakor fašizem ne more trpeti nobene demokratične ustanove, tako tudi ne more trpeti naprednih delavskih sindikatov. To smo imeli priliko videti ob prihodu Mussolinija in Hitlerja na oblast, kakor tudi ob prihodu Dolfusovega klerofašizma v Avstriji.

(Se bo nadaljevalo.)

O cenah in ceniku

Pred kratkim je naša ljudska oblast izdala cenik, ki naj bo osnova za ureditev zdravega trgovanja to stran demarkacijske črte. Brez nadaljnjega je to ponoven ukrep ljudske oblasti za zaščito delovnega človeka, delovnih množic. To je ukrep, ki naj zagotovi našemu delavcu, kmetu in delovnemu inteligentu, da si bo lahko za zasluženi denar, za trdo prigranec nove kupil kruha. Da, zato je cenik.

In to je v celoti razumel naš človek, ki je v goši delil najbolj skromno skorjico kruha, zadnji krompir s tovarišem, to ve slednja partizanska mama, ki ni pustila partizana lačnega od hiše, pa če mu je dala zadnji grizljaj, ki je bil pri hiši, to vedo vsi tisti neštetil in neštetil, ki jim je bilo osnovno vodilo v času borbe: vse za naše borbe. To jim je jasno zato, ker dobro vedo, da je danes naš delovni človek naš bоре na polju obnove in utrjevanja pridobitev krvave borbe.

Seveda pa se moramo pri tem zavedati tudi tega, da je prav cenik naš najmočnejše orožje v boju proti tistim, ki jim je žal za koruptivnimi črnimi srajcami, verižniškimi domobranci, pa danes čuvajo »cele vrečke mokce« v skritih sladišjih in čakajo, kdaj se zaradi splošnega pomanjkanja dvignejo cene, ali pa zapihlja ugodna sapica, da pošljejo na naši preizkušeni zemlji zrastle pridelke tja preko demarkacijske črte, kjer cvete oderuštvo in črna borza.

To je ukrep proti tistim, ki hladnokrvno gladijo polno denarnico in računajo, ne meneč se za razbite vase, sestradane in lačne, ne meneč se za to, da ropajo zemljo, da ropajo naše ljudstvo.

Danes, ko je vprašanje storitve, udarništva, obnove naše življenjske vprašanje, pomeni gospodarska špekulacija v škodo ljudskih množic izdajanje našega ljudstva, zločin nad krojjo in znojem delovnih množic. Prav naše žrtve in naše delo zato zahtevata od nas, da smo ob upoštevanju novega cenika dosledni, nepopustljivi.

To se pravi, danes ne gre samo zato, da bodo po vseh lokalnih in tr-

govinah viseli zaprašeni ceniki, ampak gre pri vsem tem zato, da bo naše delovno ljudstvo dobilo za pošteno delo pošten kruh. Torej pomeni danes izdaja cenika napoved neizprosne borbe vsej protiljudski sodrgi, ki bi rada ovirala pohod ljudskih množic z gospodarskim pritiskom v obliki izkoriščanja, špekulantstva, črnoborzižanstva, verižništva, trgovanja »pod roko in pod pultom«.

Prav zato, ker naše ljudstvo ne sme doživeti tega, kar je onkraj demarkacijske črte, da morajo pred polnimi shrambami in okusno opremljenimi izložbami stradati tisoči delovnega ljudstva, ker se usmerjajo življenja protiljudski špekulanti, zato je nujno, da se dvigne proti tistim redkim na naših tleh, ki hočejo bodo ljudstva, ki hočejo zomati ljudske oblasti, ki hočejo stari korupcijski fašistični sistem.

Prav od ljudskih množic samih, od zborov volivcev, od organov narodne oblasti, to se pravi od ljudskih množic in njihovega nastopanja, od slednjega poštenjaka je danes odvisno, kake se bodo ožvele uredbe naše ljudske oblasti, kako se bodo uresničile uredbe, ki jih piše ljudstvo, da se očuva pred protiljudskimi škodljivci, kako se bodo uresničile tiste uredbe, ki smo si jih z lastno krojo morali zapisati.

Zavedati se moramo pred vsem tega, da je danes naša domovina izčrpana, izropana, vsa eno samo pogorišče, ena sama ruševina. Da torej danes ne sme in ne more biti vprašanje, kako se bo nekdo bolje preživljal, ampak kako se bomo vsi preživljali. Vsi se moramo danes mobilizirati v borbo proti špekulantom in verižnikom z jasno zavestjo, da kdor danes navija cene, odlučuje živila, tega kruh delovnim množicam od ust, vsi najpoglejše zločine nad ljudstvom.

Cenik ščiti ljudstvo in ga bo ščitil, seveda pa samo uspešno toliko časa, dokler bo ljudstvo samo ščitilo cenik pred tistimi, ki jim ni sveta volja ljudstva, ki so pripravljene prodati vse za nekaj judeževih grošev.

Od tedna do tedna

Med politične dogodke zadnjih dni, ki so posebno važni tudi za nas Primorje, sodijo volitve v Ustavodajno skupščino v Jugoslaviji. 11. november je zgodovinski dan narodov Jugoslavije, ki so a prvih resnično svobodnih in demokratičnih volitvah potrdili in glasovali za to, za kar so borci JA štiri leta prelivali svojo kri, za kar so trpeli, gladovali, zmrzovali — za novo Titovo Jugoslavijo, domovino svobodnih delovnih ljudi. Z nad 90% večino je zmagala Ljudska fronta, in tako dokončno pometla z vsemi profiljudskimi oblastniki, ki so morali še upali, da bodo s pomočjo svetovne reakcije ponovno sedli ljudstvu za vrat. Mirno, a odločno so povedali narodi Jugoslavije Petru, Mihajloviću in vsem ostalim privrascem, da je konec njihovega paševanja. Povedali pa so tudi vsem tistim, ki so se spotali nad jugoslovansko demokracijo in jim hoteli vriniti svojo, da so narodi Jugoslavije enotni in trdno odločeni braniti to enotnost in vse pridobitve štiriletnih osvobodilnih borbe.

Še več. Zmaga Ljudske fronte pomeni odločno zahtevo po priključitvi Trsta, Gorice, Istre in vsega Primorja k matični državi Jugoslaviji, pomeni uresničenje davnih želja in pravic prebivalstva Julijske krajine. Zato je zmaga Ljudske fronte tudi naša zmaga.

S temi volitvami je rešeno vprašanje kralja. Narodi so se vsi kot en moč odločili za republikansko obliko vladavine in se izrekli za svojega maršala Tita.

Inozemsko časopisje je z zanimanjem spremljalo potek volitev in podarja, da so se volitve vršile v popolnem redu in miru in kar je glavno — brez vsakega pritiska, popolnoma svobodno.

Tako je narodom Jugoslavije jamčena popolna, res prava ljudska demokracija.

Tudi Bolgarija je vsa v pripravi na volitve, ki bodo v nedeljo 18. novembra. Navdušenje, s katerim se ljudstvo pripravlja na volitve, množični domovinsko-frontovski shodi so pokazali, da so rušitelji ljudske enotnosti ostali brez zvez z ljudstvom. Njihova pričakovanja, da bo ob volitvah 18. novembra izveden bojkot, so se izjalovila.

Opozicija Girginova in Mušanova se na vso moč in vsemi sredstvi trudi odvrniti ljudstvo od glasovanja. Njihovo glasilo »Znamec« prinaša take laži in klevete, da so se delavci v tiskarni uprli, da takih nesramnih laži ne bodo tiskali in so izdali tudi tozadevni proglas.

Na Madžarskem o taki enotnosti in strnjivosti kot v Jugoslaviji ni govora. Sedaj po končanih volitvah v narodno skupščino, so sklenili voditelji strank, da bodo sestavili koalicijsko vlado treh najmočnejših strank: socialistov, komunistov in malih posestnikov.

Za Bordosijem je prišel pred sodišče bivši ministrijski predsednik madžarske vlade Bela Imredy. Obtožnica mu očita izdajstvo, vojne zločine in zločine proti narodu.

Vsekakor je prav, da se narod očisti takih zločincev, če se boče v miru posvetiti resnični obnovi in delu za procvit političnega, gospodarskega in kulturnega življenja ljudstva in uređiti dobre odnose s sosednjimi državami.

Medtem, ko narodi v Evropi po končani vojni urejajo svoje države na znotraj, pa se na Daljnem vzhodu Indonezijci bore za svojo svobodo, za neodvisnost izpod Nizozemskega in Britanskega gospodstva.

Britanski generali, ki so priskočili na pomoč inozemski vojski, so izročili indonezijskim borcev že več ultimativ in zahtevajo brezpogojno kapitulacijo in predajo vrednoteljve mladinskega pokreta.

Indonezijski guverner Surabaja pa kljub grožnji britanskih generalov, da bodo z avijoni in vsemi sredstvi udušili upor, sploh ni odgovoril na te ultimative, indonezijska vlada pa po radiu poziva Indonezijske, da se upro vsakemu gospodstvu.

Po zadnjih poročilih stavka sedaj 275.000 ameriških delavcev. Groze stavke v električni industriji. 250.000 delavcev zahteva povračilo plač. V Detroitu se vodijo pogajanja, da se prepriči stavka novih 600.000 delavcev v avtomobilskih tovarnah.

Gospodarske težave, v kakršnih sta sedaj Amerika in Anglija, bodo vplivale tudi na ostali svet, v kolikor je navezan na ti dve velesili.

V okraju Herpelje-Kozina so zborovali

Dne 2. novembra se je vršilo v kozinskem okraju zborovanje novo izvoljenih NOO-jev. Več kakor iz 25 volivnih edinic so prišli odborniki in središče svojega okraja in napolnili prostrano dvorano do zadnjega kotička. Poleg že sivolasih mož in žena je bila mladina, ki se vedno pogosteje vrača iz vojske domov, na drugo fronto, fronto dela. Zborovalci so se sestali zato, da se seznanijo s svojimi nalogami, ker le tako jih bodo potem uspešno izvršili, saj prav ti novoizvoljeni odborniki, do osvoboditve, v letih fašističnega vladanja niso imeli nobenega vpogleda v javno upravo, ker so to vodili le drugi in je ljudstvo moralo samo poslušno ubogati. Prav zato pa so vsi res dobro napeli ušesa, da bi le ne p. eslišali česa o svojih nalogah, o katerih jim je podrobno govorila in razlagala tajnica tov. Dekleva ter tovarišica Polda.

Predvsem je bilo še nekaterim nejasno, kaj pomeni in kaj predstavlja prav za prav zbor volivcev. Šele v obširni debati so si prišli vsi na jasno, da je prav ta nerazumljivi zbor volivcev temeljni kamen demokracije, temelj ljudske oblasti in da je pač najvažnejše, da v svojem delu ne gredo nikdar mimo ali preko tega, ker je le tako mogoče zagotoviti neposredno sodelovanje vsega ljudstva pri oblasti, zagotoviti pravilno reševanje vseh nalog in doprinesiti v največji meri k dvigu našega gospodarstva na vseh področjih.

V diskusiji pa se je pokazalo še nekaj, in sicer da kozinski okraj predstavlja nekaj »cvetočih vrt« za črnborzijanstvo in zagovorniki tega so se našli celo med zborovalci. Prav zato so sklenili, da bodo takoj napeli vse sile, da bodo čim bolj izkoreninili to navado, ki je v korist le posameznim špekulantom, pa v škodo vsej ostali množici obenem predstavljajo veliko oviro za normalni dvig gospodarstva. Seveda so zborovalci tudi našli pravo pot za pobijanje črnborzijanstva; spoznali so, da bodo uspešno preprečili črnborzijanstvo na eni strani, na drugi pa omogočili razvoj trgovine oziroma odprodaje vseh svojih odvisnih pridelkov in zamenjavo slednjih s potrebnimi predmeti na ta način, da bodo osnovali in utrđili v lastnem okraju zadruge. Spoznali so tudi takoj, da je prav dejstvo, da ni zadrug, privedlo do porasta črne borze. Potom zadrug bi namreč lahko redno trgovali.

Na tej konferenci so zborovalci tudi spoznali, da se še danes premalo zavedajo dejstva, da so oni, kot predstavniki oblasti in ljudstva tudi predstavniki države, da ne smejo gledati nase in na državo kot na nekaj ločenega, kot je to dihlo iz izjav posameznih tovarišev. Oni, predvsem oni kot predstavniki ljudske oblasti morajo vedeti kakšno je stanje, da se v marsikaterem oziru ne moremo imeti vsega, kar bi kdo potreboval in da je vse to gospodarske težkoče mogoče premestiti tem prej, čim bolj bomo združeni in enotni v zavesti, da smo za dvig našega gospodarstva in s tem za dvig naše države odgovorni vsi mi do poslednjega vaščana. Čim bolj bomo razvili našo samoiniciativo in delavnost posameznikov in skupnosti na vseh področjih, tem prej bomo lahko zadostili vsem našim potrebam. Nič od vsega tega ne bi napravili, če

bi se izgubljali samo v navduševalnih in pesniških izlivih, kakor je to napravil neki tov. odbornik iz Materje. Vse to je sicer lepo in dobro, toda vsaka stvar na svojem mestu; deklariral in rimali bomo na odrih v kulturnih prosvetnih prireditvah, na konferencah novo izvoljenih odborov pa prihajamo, da se pogovorimo o delu in o ukrepih, ki jih moramo pod-

Z lastnimi silami za svoj dobrobit

Premogovni bazen Ilirske Bistrice ima izredno ugodno lego. Premogovni sloj, z debelino 2,5 m, leži v povprečni globini 50 m. Transport premoga na železnico ni težaven, ker je premogišče tik ob železnici. Ne samo ta ugodnost, temveč tudi bližina Reke in Trsta obeta premogovniku razvojno bodočnost.

Naše oblasti so takoj opazile ugodne pogoje ter prožijo vse možnosti za rudarsko-tehnični razvoj tega vira toplotne energije. S tem hočejo lokalno dvigniti industrijsko delavnost, predvsem pa našim območnim mestom ter njihovega prebivalstvu zagotoviti ceneno kurivo.

V predvojni in vojni dobi se je premogišče načelo na najugodnejšem kraju ter z namenom, da se v čim krajšem času izropa čim več premoga. Pri tem se seveda ni oziralo niti na splošno rudarska načela, še manj pa na lokalne interese Ilirske Bistrice. Nastale so posledice, kakor v vsakem takem primeru. V odkopnem polju je ostalo več kakor 30% neizkopanega premoga. Površina, ki je nekdanj služila agrarnemu pridelovanju, je pa za dolgo vrsto let uničena. Dobila je lice, kakor pokrajina na luni. Tako izgleda okoli 90.000 kv. metrov nekdanjega rodneja polja. Za oškodovanje kmetovalce od dobičkov tako pridobljenega premoga ni ničesar ostalo. Oblastva imajo namen, ob prvi ugodni priliki tudi to vprašanje spraviti z mrtve točke ter za oškodnino pobarati one, ki so črpali naša domača zemeljska bogastva neoziraje se na škodo, ki so jo povzročali našim starim gospodarjem zemlje — kmetom.

Tako stanje je naša nova ljudska oblast, ki hoče to stanje odpraviti ter bogastvo premogišča črpati po rudarsko-znanstvenih načelih z vodilno mislijo, da zadostuje tudi mali dobiček. Glavni namen pa je, poživiti naše

vzeti z ozirom na stanje ali potrebe okraja ali vasi.

Na tej prvi konferenci so dobili zborovalci nove pojme o naših nalogah in našem delu, seveda pa bi bilo dobro, da se to uređi, ljudi strokovno čim bolj sposobiti, zato je pametno, če bi skličali večkrat take konferen- ce, kjer bi iznašali vse potrebe in izkušnje ter obenem ukrepali in dobivali navodila in nasvete za nadaljnje delo.

Polda

splošno narodno gospodarstvo. Zato so se pričela popolnoma nova dela, ki zahtevajo velike denarne žrtve in potrpežljivosti. Zastavil se je šaht v popolnoma novem premogovnem polju pri vasi Koseze. Ta šaht obeta normalen razvoj premogovnega obrata. Zagamčeni so vsi potrebni stroji in oprema, odkar so preiskovanja ugotovila nahajališče.

Domače rudarsko delavstvo z interesom sledi vsem razvojnim stopnjam dela ter tudi z nasvetom pomaga premostiti marsikatero težkočo, ki izvira iz obstoječih povojnih razmer. Z zaganjanjem pomaga domačim strokovnjakom pri njihovem delu z občutjem, da je tudi ono odgovorno za razvoj in uspeh novih odkopnih del.

Razpis za sprejem gojencev v pomorsko trgovinsko akademijo v Kopru

Pokrajinski narodno osvobodilni odbor, Poverjenosti PNOO v Ajdovščini, je ustanovil s šolskim letom 1945/46 pomorsko trgovinsko akademijo v Kopru. V šolo se bodo sprejemali učenci slovenske narodnosti vsega Slovenskega Primorja in Trsta. Novi učni zavod bo urejen po načelih, ki veljajo za podobne zavode po vsej Evropi, z nekaterimi spremembami, ki jih zahtevajo narodne in družbene razmere tega ozemlja. V njem se bodo vzgajali gojenci za kapitane dolge plojbe. Šola bo zvezana z internatom, v katerem bodo imeli gojenci vsi ohrbo in pomoč pri učenju. Mesečna ohrbovalnina bo stala začasno 2.500 lit; le-ta pa se more ob ugodnejših gospodarskih razmerah primerno znižati ohrbovalnina, v res nujnih primerih se popolnoma oprosti plačevanja ohrbovalnine. Pogoj za sprejem so:

1. Telesna sposobnost, ki jo ugotovi uradna zdravniška komisija.
2. Uspešno dovršena nižja srednja šola.

Prilike se polagoma normalizirajo ter se produkcija nenehoma in mirno dviga ter je dosegla skoraj 100% dvig. Je to uspeh našega delavstva, ki se zaveda nove dobe, obenem pa tudi vodstva, ki se drži svojih načrtov in ki ne stremi za trenutnimi uspehi, računajoč tudi na bodočnost in varnost dela.

Ta rudarska delovna edinica je storila že korak več. Pričelo se je z nedeljskimi dninami v korist naših dijakov ter namerava v tem pogledu tekmovali z drugimi rudniki ali vsaj ne zaostajati za njimi. Da so tukajšnji rudarji zavedni delavci, je dokazala udeležba pri tržaškem festivalu. Njihov simbolično opremljen avto je vzbujal v spredu veliko pozornosti. To so rudarji pripovedovali tembolj s ponosom, ker so spredovni avto za festival opremili popolnoma sami iz svojih sredstev.

Premogovnik je na najboljšem potu, da se razvije v srednje velik obrat, to pa le pod pogojem, da se bo razvoj vodil po pravilnih načelih ter da se vodstvo ne bo borilo za trenutni in hitrimi dobički. Pri tem moramo omeniti glavno direkcijo Istarskih premogovnikov, ki z najširšim razumevanjem podpira začrtani razvoj našega, do sedaj majhnega obrata.

3. Primerna starost (ne manj kot 14 in ne več kot 20 let).

4. Uspešno opravljen sprejemni izpit iz matematike, fizike in slovenščine.

Kdor namerava vstopiti v zavod, naj pošlje lastnoročno napisano prošnjo, ki mora vsebovati:

- a) Priimek in ime,
- b) natančen naslov,
- c) označitev nižje srednje šole, ki jo je dovršil,
- d) kratak opis življenja med okupacijo.

Prošnjo je treba naslavljeti na luško poglavarstvo v Kopru. Imena kandidatov, ki bodo pripuščeni k izpitu in zdravniškemu pregledu, bodo objavljena v vseh naših listih, ki izhajajo v Primorju.

Tiskovni sklad

Tiskovni sklad do sedaj:	25.013 lit
	75 din
Tiskovni sklad 17. novembra 1945:	
Grgar	1.181 lit
Ajdovščina	982 "
AFZ Ajdovščina	500 "
Ildrija	92 "
Skupaj	2.655 lit

Pridne roke v bistriškem okraju obnavljajo

Vojaki prej — vojaki danes, in vendar tu ni primere

Marsikaj so naši zgodovinarji, črnozolti in cesarsko kraljevi, napisali v čast in slavo 17. pešpolka ter kranjskih Janezov, ki so se vojskovali pod Radeckijem, pa nosili sivo suknjico in svetlo sabljico po 12 let. Nekateri so se pozivu izognili in jo mahnili v hribe, postali divji lovci, rokovenjaci ali pa so stopili v zeleni kader. Vsi ti stari soldatje in dezerterji so med našim narodom uživali velike simpatije, saj so se okrog njih spletale narodne pesmi in vsemogoče povesti, ki so poveljevale njihove podvige. Da, to so bili vojaki in junaki, z grofom Radeckijem na čelu. In kakšno zadostje so imeli naši stari soldatje, ko so nekoč defilirali pred Francem Jožefom, pa jih je sam presviti cesar, celo v slovenskem jeziku pohvalil: »Dobro, dobro Kranjci, zemlja se trese«. Kakšen imeniten cesar, ki privoščil pohvalo celo tistemu, ki zanj kri preliva, če je treba, kakšen dober cesar, ki privoščil s težavo naučene

tri slovenske besede slovenskim dajalcem krvi. O zlati časi enoletnih prostovoljcev »kanarčkov«, lahke kavalerije, o zlati časi Rupnikovega kadetstva. Kako lep je bil svet takrat, ko se je orilo iz naših šol in cerkva po vseh kronovinah in vojvodinah Primorski, Kranjski, Štajerski in Koroški: Za vero, dom, cesarja in Bog ohrani, Bog obvari nam cesarja, Avstrijo. Toda tudi potem so še bili kolikor toliko lepi časi, ko so se kraljevi oficirji stare predaprilske Jugoslavije v kavarnah borili za kralja i otađbino za verom u Boga. Lepo je bilo. Takrat je bilo na svetu še nekaj manir, čustva in kulture. Oficirji so imeli še kinderštube in šlif in so se znali liste lepe Tauberjeve: Adieu, mein kleiner Gardeoffizier! — Es war einmal ein Frühlingsraum ter Mein Papagei frisst keine harten Eier...

Tako se mi je vse spalo v burko in ironijo. Hotel sem napisati o naši vojski nekaj lepega, pa mi stopajo v

misli same primere. In vendar tu ni primere. Starega soldata ne moreš primerjati s partizanom, imata pač vsak svojo domovino v mislih in v srcu. Ti dve domovini pa sta tako strašno različni. Stara domovina spominja na kasarne, na penzijo — pokojnino, na samomor iz dolgočasje, na nagrobne marmornate spomenike z večno lučjo in smrtnim angelom, na lihe zabljene kapele in fontane. A nova domovina? O njej je težko govoriti: ona je vendar sen! V tem snu je stopil v gozd prvi partizan, v tem snu je gozd zapuščal zadnji partizan v zori svobode. Vmes pa so črne noči, pohodi do izčrpanosti, lakota, mraz, okrvavljene boste noge, roke in smrt v borbi, na položajih, v zasedi, na vislicah, izlanknjene oči, odsekana glava s cigareto v ustih — »balada o cigareti«. Če hodiš po slovenski zemlji, kjer koli, po trnovskem gozdu, pod Poreznom, pod Matajurjem, povsod grobovi in še danes iz njih odaljeni kriki: Smrt fašizmu. O, če bi mi hoteli prodajati kosti naših mučnikov, za cel svet jih imamo. Saj pa so padli za svobodo sveta. Ne za svoj grunt, ne za trgovino s kolonialnim ter mešanim, ne za belim blagom, ne

za prvo izdelovalnico prešitih odevi, ne za d. d., ne za d. z o. z., ne za apanažo kralja Petra, ne za biro knezoškofa Rožmana, ne za penzijo Rupnika Lava in Leona. Padli so, da bo vsak poštni človek imel svoj kos kruha in streho nad glavo, padli so za tisto domovino, v kateri ne bo več ljudi razveseljeval ne berač z lajno, ne Krjavelj, ne deseti brat. Padli so za tisto domovino, v kateri starši ne bodo več rodili prodanih nevest, Amerikancev in ne brezposelnih. Za tako domovino so se borili in padli. Komur pa je žal za zastavami z napisi: Za vero, dom, cesarja, Sa čerom u Boga za kralja i otađbino; komu je žal za pruskimi škornji in črnimi srajcami, katerih smrad je pobožno pokadil, poškopril in blagoslovil knezoškof Rožman, temu pa ne ostane drugo, kakor da sledi kralju Petru in knezoškofu Rožmanu. Med nami ni mesta za take.

Naša narodna vojska ni bežala pred svobodo z Nemci in fašisti, ampak nam je priborila svobodo, Nemce in fašiste pa pregnala v brlog, kjer je zdaj jok in škripanje z zobmi. Zato je naša vojska res vojska, zato je narodna, zato naša. Dragan.

Oktobrska revolucija, zaščitnica otrok

Dečji dom »Tone Tomšič« v St. Petru n? Krasu je bil letos 7. novembra odprt

Ze v drugem letu po Oktobrski revoluciji je veliki ruski revolucionar tov. Lenin izdal odlok o zaščiti socialno nezavarovane dece. Lenin je bedo otrok sam spoznaval v vsej grozoti medvojne in povojne bede. Lažna ustea in solzne oči so v redko katerem državniku tako hitro dvignila toliko usmiljenja, skrb in odločnosti kot pri njem. Tako je komaj nabavljena Sovjetska zveza že vodila račune o vzgoji teh nepreskrbljenih.

Koliko bolj žalostne in naračnost strahotne pa so slike iz fašističnih časov, ali iz dežel, ki jih llači kapitalizem in imperializem. Ali niso vsem nam še sedaj živo pred očmi obupani obrazi otrok, ko so jih selili Nemci s Stajerskega in Gorenjskega? Ali ne čujemo še sedaj millega joka in zadušnih krikov naših najmlajših, ko so jim italijanski fašisti požigali domove, pobijali matere, ali celo njih nedolžne otroke — kali? Mar niso vsem v spominu časi slavi in brezposelnosti, ko otroci niso mogli dobiti po cele dneve niti grizljaja kruha, ker ga jim je odzrl kapitalist. Kapitalist ne ve, kaj je lakota, on te besede ne razume, kakor ne razumejo reveži kaj je kakor ne razumejo reveži, kaj je rialiisti. Ne brigajo se za drugo kot za tujo zemljo in tuje narode. Požreti hočejo ves svet, vse podjarmiti. Narod pa se upirajo nasilju in zato imperialisti brez usmiljenja bombardirajo, požigajo, streljajo tudi matere in otroke, da bi narod hitreje klonil, hitreje umrl. Ni še konec trpljenja, ni še konec pobijanja otrok. Tam daleč proti sončnemu vzhodu, na Javi, v Indoneziji in na Kitajskem svinčene kroglice imperialistov še padajo v srca nedolžnih otrok in mater.

Komur je bodočnost otrok draga, ta se bori za mir in za svobodo človeka in naroda, proti kapitalizmu, proti imperializmu in fašizmu. Eden od velikih borcev za srečno bodočnost otrok je bil tudi Tone Tomšič, slovenski narodni heroj. Silen in neopomirljiv boj proti fašizmu ga je postavil na čelo zaslužjenega slovenskega naroda. Sovražniki so ga ujeli, vrgli v ječo, ga mučili in nazadnje umorili. Svojemu narodu je ostal zvest resnično do poslednjega diha — do smrti. Tone Tomšič se je učil tega velikega junášva in ljubezni za svoje ljudstvo od velikega Lenina in Stalina. Zato nosi novi dečji dom v St. Petru po vsej pravici ime narodnega heroja Toneta Tomšiča. Ki sovjetskih junakov Oktobrske revolucije je postavila sovjetskim otrokom dečje domove in dovolj skrbnih rok, ista kri pa je okrepila tudi Toneta Tomšiča, da nam je lahko dal svetel vzgled, kako se je treba boriti za boljše bodočnost naših otrok — naše dece.

None ni

In tako je prišel po zmagi dan, ko je sedlo v St. Petru šest in deset otrok k mizi, da se nasitijo. Oči jim gorijo kot drobne lučke, s temnim plamenčkom, gledajo se drug drugega in se počasi spoznavajo. Tudi dva Italijančka sta med njimi, na koncu dolga mize pa Jerko. On se ne zanima toliko za otroke, znova in znova išče nekaj po obrazih starejših ljudi, ki prisostvujejo odprtju doma. Vedno bolj spoznava, da dobre stare None ni tukaj, temveč daleč doli v Istri, kjer je doma. O kako težko mu je samemu med temi ljudmi. Gleda pred seboj krožnik in zadi se mu, da so začeli plavati makaroni v njegovih solzah. Solze pa kot da bi imele svoj izvir globoko v grlu, tekle so kar naprej po licih in padale na belo mizo.

Pa je prišla mlada teta, Noni prav nič podobna, ker je imela gladko kožo, bujne lase in poln obraz. Toda prišla je k njemu skoraj z brezglasnim korakom in se nagnila globoko k njegovim solzam, tako da se je še ona vsa zbleščala v njih — potem pa je rekla:

»Zakaj jokaš?«

Jerko je videl, da je dobra in da ji lahko povra.

»None ni!« je dejal, solze pa so še vedno drsele preko lic na mizo. A mlada teta mu ni rekla ničesar žalega, ne! Rekla je, da bo Nona kmalu prišla. Gotovo vsak mesec enkrat. In tedaj so se Jerku solze ustavile, začel je jesti. Vilice so mu bile strašno všeč. Jerko vilice do danes še ni videl, zato jih je držal krepko v rokah in se jim smejal.

»None ni, a Nona pride!« Vse ji bom takrat pokazal!

Čevljički

Tako so se najedli in potem še popili vsak en kozarec oranžade. Z otroki je treba mnogo govoriti, ne samo zaradi dolžasa, temveč, da se še oni naučijo misliti in govoriti. Vse jih sprašujejo in tudi, kaj jim je bilo pri kosilu najbolj všeč.

»Oranžada!«

To je za njih nova beseda, nov okus, ki ga v ustih še niso zaznali. Zato jim je oranžada najbolj všeč in jo radi pijejo.

Prvi dan v novi okolici je najhujši, zato so jih zamotili s čisto novimi copatkami. Toliko veselja ob teh preprostih darilih, da gane do solz. Tam ob steni sezuva mati svojega otroka in natika podarjene copatke. Čevljičke je spravila v svojo culo. Tovarišica jo je opazila.

»Čevljičke lahko tudi tukaj pustite!«

Vem, vem, tovarišica! Ampak čevljički niso naši. Sposodila sem si jih pri sosedu, da sem otroka lahko pripeljala do semkaj. Zdaj jih moram vrniti.

Mati in tovarišica sta obstali druga pred drugo, potem pa sta se vdano nasmehnili. Kriva je temu pač revščina in vojna! In ko se je mati vračala domov, ji je bilo prijetno toplo, čeprav je vlekla strašno burja. Prepričala se je, da bodo skrbeli za njenega otroka še bolj kot sama more skrbeti. Vedela je, da ima sedaj njen otrok toplo sobo in tople copatke, a da bo imel tudi kmalu usnjene čevljičke.

Kdo je Tito?

Večer je padal na dom s svojim rdečim obrazom. Čas je bliskovito mineval na ta veliki praznik. V spalnici so se otroci zbrali okrog svoje vzgojiteljice. Vprašala je zato vse:

Primorska je proslavila 7. november

28. obletnica zmagovite Oktobrske revolucije je zadobila tudi na Primorskem silen odmev. Ze na predvečer so v šir in dalj zagoreli kresovi, neštete rakete so švigale v zrak in pesem je donela v pozdrav edinstvenemu prazniku delovnega ljudstva, rojstvu mogočnega SZ. Samo okrog Tolmina je 47 kresov s mogočnimi plameni spominjalo na tiste tisoče tlačenih in izkoriščenih delovnih ljudi birše carske Rusije, ječe narodov, ki so se pred 28. leti dvignili, uprli in za vedno obratunali z vso izkoriščevalsko gospodo.

V vseh večjih krajih so na dan 7. novembra v mogočnih, skoraj brez-krajnih povorkah tisoči mladih in starih, vojske in civilistov, kmetov, delavcev in inteligentov manifestirali in proslavljali prvič v svobodi veličastno zmago Oktobrske revolucije, ki je pokazala vsemu delovnemu svetu pot v pravo bodočnost.

Na mogočnih zborovanjih v Postojni, Idriji, Cerknem, Tolminu, Ajdovščini, Grgarju, St. Petru, Bistrici, Herpeljah, Kopru in drugod so govorniki navdušenim manifestantom, ki so se zbirali z edinstvenimi transparenti in slikami Stalina ter Tila ter zastavami svobode, prikazali razvoj revolucije in njen pomen za delovne množice vsega sveta. Saj je sama Primorska dvignila svoj glas upora, sprožila svojo prvo uporniško puško proti fašistom, ker je sledila klicu mogočnega zaščitnice malih narodov SZ.

Tisočglave množice so govornike neprestano prekinjale, ter vzklikale Stalinu in Komunistični partiji boljševikov, Titu, Rdeči in Jugoslovanski armadi, neporušenima stebroma, ki sta jamstvo, da ne bo nikdar več delovno ljudstvo teh dežel žrtv samolastnih izkoriščevalcev in fašističnih zveri.

Zlasti parada Jugoslovanske vojske v Ajdovščini je jasno pokazala manifestantom, česa so zmogljive uporne in zavestno se boreče ljudske množice: iz nekaj pušk so po dolgih letih večnih borb, žrtvovanja in krvi zrasli lopovi, tanki in nepregledne edinice, ki so pripravljene vedno braniti sveto, s krojo narodnih borcev napojeno slovensko zemljo. Jugoslovanska mlada armada, armada delovnega ljudstva je danes mlada, ima pa jasno pot, pot kakršno je tako zmagovito prehodila silna nepremagljiva Rdeča armada.

To so spoznali manifestanti, ki so navdušena vzklikali strumnim borbem in jih prosili, naj se vrnejo v Trst. Tam za Trstom so naše meje, tam je tekla naša zibelj in naša kri!

I. mladinska delovna brigada »Ivana Čuka« v Postojni

Ta brigada se je osnovala 8. okt. in mladina jo je imenovala po padlem tovarišu »Ivanu Čuku«, mladinskem aktivistu, ki je kljub okupatorjevemu terorju organiziral in aktiviziral mladino po vaseh okoli Postojne. Mladina vidi v njem svoj svet vzor in mu hoče slediti vsaj z delom, ko mu v borbi ni mogla.

Za tako skupno delo je bilo med mladino veliko navdušenje, zlasti še, ko so si postavili štab brigade in to razdelili na bataljone.

Da se mladino ne bi odtegovalo domačemu delu, so sklenili, da bodo za začetek delali le štiri dni in se pri delu izmenjavali. Dnevno je delalo povprečno 90 mladincev in mladink v štirih dneh so napravili v 1380 delovnih urah 72 kub. metrov drv, to se pravi, da so rabili za en meter drv približno 18 ur, medtem ko je zagrebška mladina naredila 1 kub. meter drv v 4 urah. Pri tem je treba še upoštevati, da je bila tam še neizkušena mestna mladina, pri nas pa dela vajena kmečka mladina. Ta razlika pa ni vzrok ne dela kot pa slabe razdelitve dela, slabe organizacije.

Mladina pri nas je morala pešati v gozd 12 km daleč. Te težave so razumljive, saj so se šele prvič podali na tako delo, ki bo trajalo le 4 dni in so se dnevno izmenjavali. To je bil gotovo vzrok znižanja delovnega uspeha.

Kljub tem pomanjkljivostim pa je naša mladina s tem pokazala mnogo razumevanja za težkoče našega ljudstva v Istri in mu priskočila na pomoč ter s tem dokazala svojo visoko domovinsko zavest. Zato je pa vsega obsojanja vredno posmehovanje nekaterih »pametnikov«, ki se norčujejo iz te požrtvovalne mladine, ki se trudi za naše skupno dobro. Sicer pa naj se le smeja, smejali so se, ko smo brez orožja odhajali v hribe pa smo zmagali, smejajo se sedaj. toda mi si bomo kljub njihovu smehu kovali lepšo bodočnost. Zato pa tovariši in tovarišice vsi v I. mladinsko delovno brigado po stopinjah tovariša Čuka.

Filip.

Izplačilo otroških doklad

Obvestilo delavcem, nameščencem in delodajalcem

Na podlagi Odredbe o izvajanju obveznega socialnega zavarovanja na področju Poverjenišva PNOO za Slovensko Primorje z dne 6. 8. 1945 ter po določbah čl. 19 te odredbe bo PZSZ izplačeval delavcem in nameščencem doklade za otroke po 8 lir dnevno oziroma 200 lir

mesečno za vsakega otroka pod 14. letom, in to od 1. maja do 30. junija 1945. Od 1. julija naprej pa se ta dodatek poravnjuje na 23 lir dnevno oziroma 575 lir mesečno.

Otroci, starejši nego 14 let, imajo pravico na doklade le, če so zaradi telesne ali duševne napake trajno nesposobni za delo. Če obiskujejo šolo, imajo pravico na doklade do 18. leta.

Pravico do otroških doklad imajo vsi delavci in nameščenci, ki so obvezno zavarovani zoper bolezen, in to za zakonske in nezakonske otroke, posvojene, pa storke in za v oskrbo vzete partizanske sirote.

Otroški dodatek se izplačuje mesečno za nazaj in to samo za čas zaposlenosti ali prekinitve dela zaradi bolezni, zdržene z nesposobnostjo za delo (za čas ko član prejema hruparino, se nahaja v bolnišnici itd.), ob porodu, onemoglosti in nezgodi, ako je delazmožnost zmanjšana preko 66 in 2/3 %, ter za čas orožnih vaj. Pravica do otroških doklad se priznava zavarovancem samo na podlagi pisne prijave, ki jo je predložiti na predpisanem obrazcu Pokraj. zavodu za soc. zavarovanje ali njegovim poslovalnicam.

Prijavnici je treba priložiti tudi družinski list, dokumente o sprejetju otrok na vzdrževanje, o posvojitvi otrok ter o pastorkih itd. Narodno Osvobodilni Odbor potrjuje, če zavarovane te otroke res vzdržuje in da žive z njim v skupnem gospodinjstvu.

V kolikor je otrok prekorščil 14. leto starosti, a obiskuje šole, se mora prijavnici priložiti tudi potrdilo šole. vico do otroških doklad, je javiti PZSZ v roku 14 dni.

Otroške doklade se bodo izplačevale zavarovancem pri blagajni PZSZ in njegovih poslovalnicah ter po delodajalcih in to mesečno za nazaj.

Pozivajo se vsi delavci in nameščenci, da v lastnem interesu in v kolikor mogoče najkrajšem času predložijo Pokrajinskemu zavodu za soc. zavarovanje ozir. pristojnim poslovalnicam predpisane prijavnice za otroške doklade s priloženimi dokumenti, da bomo mogli začeti doklade izplačevati čimprej.

Prijavnice naj zberejo delodajalci ter jih predložijo skupno za vse svoje zaposlence.

★

Natečaj za otroško igro

Slovenska prosvetna zveza za Primorje in Trst razpisuje natečaj za otroško igro.

Delo naj bo po možnosti: 1. zajeto iz naših narodnih motivov, pripovedk itd., 2. naj ima vzgojno socialno jedro; 3. naj bo na umetniški višini. Igrica ima lahko tudi veder, šaliv značaj, primeren in dostopen mladini.

Dela naj se predložijo Slovenski prosvetni zvezi — Ulica Carduzzi 6-III do 1. decembra t. l.

Dve najboljši deli se nagradita s 5000 oziroma 3000 lirami.

Slovenska prosvetna zveza Lj. najboljšo delo izdala in še posebej honorirala.

Igrico je predložiti v 3 izvodih (6 do 8 strani natipkanih s strojem) anonimno s geslom v zaprtem ovitku (kuverti) Slovenski prosvetni zvezi v Trstu ulica Carduzzi 6-III do 1. decembra t. l.

Kadar prodajate, kupujete ali zamenjujete

zaupajte preko domačih zadrug nakup, prodajo in kompenzacijo vsega previška kmetijskih pridelkov, kot

krompirja • repe • zelja • sadja • vina itd.,
drv in vseh vrst lesa • obrtnih izdelkov in industrijskih proizvodov

Uvoznemu in izvoznemu zavodu

»UIVOD« družba
z o. z.
TRST • via Torrebianca 29/II
Telefon 50-15

